

TRAP: Danmark. 1.udgave 1858-60

Skam Herred

Krogsbølle Sogn

Nr. Næraå Sogn

Bederslev Sogn

Klinte Sogn

Grindløse Sogn

Uggerslev Sogn

Nr. Højrup sogn

Skamby Sogn

Skam Herred,

det nordligste i Thyen, omgives af Lunde Herred og Skobbe Herred, samt Kattegattet, der tæt Vest for Landets nordligste Punkt, Agernes, danner Indvigen „Næraa-Strand“ med den mindre Vig „Klinte-Strand.“

Til Herredet hører Ebelø, samt nogle mindre Øer i Kattegattet. Herredet, der har et Areal af 2 □ Mile, Htk. 2132 Tdr. A. og E., 9½ Td. Skff. og 9½ Td. Mst., hører til den skovløse, men ved sine fortrinlige lerede Jorder frugtbare „Slette.“ Indvaanernes Antal er 4,541. I geistlig Henseende danner Herredet med Lunde og Skovby Herreder et Provsti.

Krogsholle Sogn, det nordligste S. i Fyen (Agernæs, der ligger i Sognet, er som alt anført Dens nordligste Punkt), omgives af Nørre-Næraa og Bederslev S., Lunde Herred, Kattegattet og Næraa-Strand, en Bugt af Kattegattet. Kirken, noget sydlig i Sognet, 2½ M. n. for Odense, 2¼ M. ø. for Bogenfse og 3 M. n. v. for Kjertemunde. Arealet, 6515 Tdr. Land, hvoraf 320 Tdr. Land Fjedskov (Frøerlund, Gamle Herres Skov), er fladt, men skraaner ubetydeligt i den sydlige Deel af Sognet mod Nørre-Næraa og Bederslev Sogne, og indeholder en stor Mængde Tørvemoser, der formodentlig for Aarhundreder tilbage have været Havbugter, hvorom flere af Byernes Navne vidne. Jordsmonnet er i Almindelighed muldsandet, i den østlige og vestlige Deel leerblandet og i den sydlige Deel sandet. Vangs med Næraa-Strand er endeel inddæmmet Jord. Htk. 517⅞ Td. A. og E., 6¾ Td. Skff. og ½ Td. Mst.

I Sognet: Byerne Krogsholle (Hundstrup) med Kirke, Agernæs med Præstegaard, Tørrøssø med Skole, Baardessø, Førgensø, Gundstrup og Sjøngstrup med Skole; Hovedgaarden Einsidelsborg under Grevskabet Roepstorff, med Htk. efter Stat. Tbv. 78⅞ Td. og et Areal efter Hofm. Vangs Amts-Vestr. af 500 Tdr. Land Ager, 60 Tdr. Land Eng, 150 Tdr. Land Mose, 1179 Tdr. Land inddæmmet Jord, 273 Tdr. Land Skov; til Gaarden hører et Teglværk; Hovedgaarden Kjørup, ligeledes under Grevskabet Roepstorff, af Htk. efter Stat. Tbv. 68 Tdr. og et Areal efter Hofman Vangs Amts-Vestr. af c. 450 Tdr. Land Ager, 60 Tdr. Land Eng, 20 Tdr. Land Mose, 200 Tdr. Land Overdrev og 200 Tdr. Land Inddæmning. Agernæs Vindmølle, en Vandmølle. Ialt i Sognet 62 G. og 84 H., hvoraf 12 G. og 24 H. udenfor Byerne.

Indvaanere: 1046. Hovederhvervet er Agerdyrking. Fiskeriet er ikke af nogen Betydning. I hver Gaard og hvert Huus findes — som en Gave af den forhenværende Godsbesidder, Grev Moltke — en Bævd, og der tilvirkes aarlig en betydelig Deel linnede og uldne Tøier, især Dynevaar, som finde Afsetning paa Odense Marked.

Sognet hører under Grevskabet Roepstorff Birt, forenet med Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstuedistrict og Bogenfse Lægedistrict; 6te Vægd. Amtets 43de Vægd, samt 48de Vægd (Kjørup Gaard og Gods). Sognet udgjør een Commune. Kirken tilhører Grevskabet Roepstorff. Ved Agernæs er et Hospital for 10 Personer. Af Legater har Sognet det Putbus'ske, stiftet 14de Novbr. 1798 af Grev Putbus, forhenværende Besidder af Godserne Einsidelsborg og Kjørup, og bestaaende i en Afg. Obligation paa 500 Rd., hvoraf

Renten tilfalder Fattige paa de nævnte Godser; Koepstorffs Legat for Hospitalslemmerne i Nørre-Næraa, dette Sogn og andre Trængende paa Godset, 1000 Rd., og det Koepstorffske voxende Fond, fortiden 2956 Rd. 36 Sk., hvoraf Renten lægges til Capitalen indtil Aar 1900 og efter denne Tid udbetales til de Trængende og Lemmerne. Præstefaldets Reguleringssum er 1300 Rd. Præstegaardens Areal 66 Tdr. Land af $7\frac{3}{4}$ Td. Htt.

Krogshølle Sogn, som tidligere udgjorde to Sogne, Hundstrup og Agernæs eller Rjørup Sogn (Danse Atlas III. S. 425, VI. S. 560—61), har havt en Kirke, som var bygget tæt op til Hovedgaarden Rjørup, men nu er nedlagt; de i denne Kirke bisatte Lig af Podeduffernes Familie, som findes omtalte i Danse Atlas, ere flyttede til denne Families Stamme Putebus paa Rygen. Der har ogsaa været en Kirke i Agernæs, men den blev allerede nedlagt 1601 og Menighedens forlagt til Rjørup Kirke; dog vedblev der at være et „Bedehuus“ i Agernæs indtil 1787, da det omdannedes til et Hospital hvis Bygning afbrændte 1855, men er nu opført paany, dog i nogen Afstand fra Byen. Sognets nuværende Kirke er ved Byen Krogshølle, men kaldes ogsaa Hundstrup Kirke efter en forhenværende By, som er afbrændt. Kirken, som er smuk og anseelig, fik en Hovedreparation i Aarene 1839—41 og blev yderligere forskjønt i Aaret 1845. Den har Hvalvinger og et ved Reparationen nyt opført Taarn med en Slags Kuppel, hvorpaa et Kors, smuk malet Altertavle, nyt Orgel.

Hovedgaarden Einsidelsborg, der i ældre Tid har Navnet Egebjerg eller Egebjerg (fr. Magazin til den danske Adels Historie S. 327), ligger i en Skov paa den allernordligste Kant af Byen tæt ved Kattegattet. Dens Hovedbygning, 2 Etager med Skælder, er for noget over 20 Aar siden opført i italiensk Stil. Den tilhørte tilligemed den nærliggende Hovedgaard Rjørup (af ældre Bygning fra Christian den Fjerdes Tid, tildeels omgivet af Grave) den fra Rygen indvandrede Familie Putebus eller Podeduff, der nedstammede fra de gamle vendiske Fyrster; den førstnævnte Gaard fik sit nuværende tydske Navn i Anledning af, at Henrik Putebus i det 17de Aarhundrede giftede sig med en Frøken v. Einsidel fra Sachsen. 1676 oprettedes hvert af disse Godser til et Baroni for Familien Putebus, og kort efter forenedes de under Baron Malte Putebus (+ 1750). Baronierne Einsidelsborg og Rjørup forbleve hos Podedufferne indtil de ved Bevilling af 5te Januar 1781 erholdt Tilladelse til at afhænde dem. Grev Joachim Godtke Moltke til Grevskabet Bregentved købte Einsidelsborg, men afhændede det senere til forhenværende Generalgouverneur over de vestindiske Der Ulrich Wilhelm v. Koepstorff (f. 1730), den 12te Juni 1810 ophøiet til Greve. Han har givet Navn til **Grevskabet Koepstorff**, der den 4de April 1810 af ham oprettedes af de fornævnte tvende Godser, Einsidelsborg og Rjørup (foruden Sukkerhuset i Odense og 200,000 Rd. i configurable Bankfonds) for hans Søsterson Christian Alexander v. Petersdorff, den 12te Juni 1810 ophøiet til Greve af Petersdorff. Grev Koepstorff vedblev at boe paa Einsidelsborg indtil sin Død i Aaret 1821.

Efter Statshaandbogen for 1857 indbefatter Grevskabet Godserne Einsidelsborg og Rjørup, samt Pugholmgaard og Ebelø, med Htt. af alle Slags 1101 Tdr., hvoraf under Hovedgaardene 181 Tdr., bortkøstet Hovedgaardsjord $14\frac{1}{2}$ Td., Bøndergods 703 Tdr., matr. Kirke- og Kongetiende $202\frac{1}{2}$ Td. (Krogshølle, Nørre-Næraa og Bederslev Kirker). 3 Bankactier eller Grevskabet 7600 Rd., i Fideicommisscapitaler 238,075 Rd.

Geheimeraad Grev Adam Wilhelm Moltke til Grevskabet Bregentved er født den 25de August 1785 paa Einsidelsborg.

Nørre-Næraa Sogn omgivet af Inneret Bederslev, Uggerslev, Nørre-Hjørup, Krogshølle, Grindløse og Klinte S. samt Klinte- og Næraa-Strand. Kirken, nordlig i Sognet, c. $2\frac{3}{4}$ M. n. n. v. for Odense og $1\frac{1}{2}$ M. ø. for Børgense. Arealet, 2313 Tdr. Land, er i Almindelighed fladt med nogle, dels isolerede dels sammenhængende Bakker, af hvilke N. L. høien ved Ringe og V. S. høien ved Bredstrup, der paa Mansas Kort er anført med 93 Fod over Havet, ere

de vigtigste. Jordsmonnet er deels sandmuldet med Leerunderlag deels sandet. Hff. 245 $\frac{1}{4}$ Td. A. og E. og 8 $\frac{1}{2}$ Td. Mff.

I Sognet: Byerne Nørre-Næraa med Kirke (Taarn og Hvelvinger), Præstegaard og Skole, Koerslev, Bredstrup med Vand- og Vindmølle, Kinge med Vand- og Vindmølle; Holme Vand- og Vindmølle ved Klinte-Strand. Ialt 43 G. og 44 H., hvoraf 8 G. og 15 H. udenfor Byerne.

Indvaanere: 519. Agerdyrkning er Hovederhvervet.

Sognet hører under Grevstabet Koepstorff Birk, forenet med Lunde og Stam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstuedistrict og Bogenfse Lægedistrict; 6te Vgfs. Amtets 44de Lægd. Med Annexet Bederslev een Commune. Kirken tilhører Grevstabet Koepstorff. I Nørre-Næraa er et Hospital for 8 Familier. Sognet er tilligemed Bederslev Sogn deelagtig i de under Krogsbølle Sogn opførte Lægater. Præstefaldets Reguleringsfum er 1130 Rd. (Tienden udgjør nu 70 Tdr. Rug, 138 Tdr. Bgh, 72 Tdr. 2 $\frac{1}{2}$ Skp. Havre). Præstegaardens Areal c. 43 $\frac{1}{2}$ Td. Land af 5 $\frac{3}{8}$ Td. Hff.

I Sognet var i ældre Tid en Herregaard ved Navn Holmegaard (i Danske Atlas anføres endnu et Huus af dette Navn). Aar 1409 findes den at være solgt af Erik Nielsen Koffeld til Preddbjørn Pødebust.

I Kirken er indsat i Muren ved Choret en Steen med Runeindskrift (F. M.)

Bederslev Sogn, Annex til Nørre-Næraa, omgivet af dette S., Uggerslev og Krogsbølle S. samt Lunde Herred. Kirken, i Sognets vestlige Deel, 2 $\frac{1}{4}$ M. n. for Odense, 2 M. o. s. o. for Bogenfse. Areal, 1406 Tdr. Land, er bakket og Jordsmonnet det meest sandede og ufrugtbar i det nordlige Fyen; dog ere Jorderne syd for Byen Bederslev og i den østlige Deel af Sognet noget muldede. Hff. 118 Td. A. og E.

I Sognet: Byerne Bederslev med Kirke (Taarn og Hvelvinger) og Skole, og Bellinge; Aulsgaarden Pugholm, der hører til Grevstabet Koepstorff. Ialt 21 G. og 26 H., hvoraf 2 G. og 6 H. udenfor Byerne.

Indvaanere: 286. Ligesom i Hovedsognet er Jordbrug det Alt overveiende Erhverv.

Sognet hører til de samme Administrativ-Inddelinger som Hovedsognet; 6te Vgfs. Amtets 45de Lægd. Kirken tilhører Grevstabet Koepstorff. Om Lægater see Hovedsognet.

Klinte Sogn omgivet af Annexet Grindløse og Nørre-Næraa S., Kattegattet, Næraa- og Klinte-Strand. Sognet ender mod Nordost i en Dde, Nørrebh Hals, der danner Indløbet til Næraa-Strand. Til Sognet hører Den Ebelsø, 431 Tdr. Land, hvoraf 269 Tdr. Land Egeskov, med de mindre ubeboede Der, Ebleholm, Dræet, Lindø og Eiling. Med Lavvande kan man kjøre til Ebelsø, men med Høivande er dette farligt, da det Rev, som fører til Den, har bratte Sider mod Dybet. Kirken, sydøstlig i Sognet, 1 $\frac{1}{2}$ M. o. n. o. for Bogenfse, c. 3 M. n. u. v. for Odense. Areal, 2774 Tdr. Land, er bakked med nogen Leerjord, men for Størstedelen grusede og sandede Jorder. Landeveien til Bogenfse passerer Sognets sydøstligste Hjørne. Hff. 252 $\frac{1}{4}$ Td. A. og E. og 2 $\frac{1}{4}$ Td. Mff.

3 Sognet: Bjerne Klinte med Kirke (med Taarn, i Korsform) og Præstegaard, Nørrebj med Skole, Tersøre; paa Den Ubel en Aulsgaard (under Grevskabet Roepstorff) af c. 11 Tdr. Htt. med 70 Tdr. Land Ager, 30 Tdr. Land Eng, 269 Tdr. Skov og 4 Huse. Salt 42 G. og 55 H., hvoraf 8 G. og 21 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 617. Agerdyrkning er Hovederhvervet, ved Siden deraf noget Fiskeri.

Sognet hører under Skovby Herreds Jurisdiction (Bogense), Odense Amtstuedistrict og Bogense Lægedistrict; 6te Bgkds. Amtets 46de Lægd. Med Annexet Grindløse een Commune. Kirken tilhører Grevskabet Gyldesteen. Pastoratet har et Legat, oprindeligt 1300 Rd., nu 1628 Rd. 60 Sk. i Kgl. Skattekammerbeviser, stiftet 6te Marts 1812 af Jacob Østrup, for at anvendes til at danne Landalmuen til nyttig Virksomhed, for de 4 nærmest Jerstrupgaard beliggende Sogne, nemlig Klinte, Grindløse, Meelby og Gilby. Præstekaldets Reguleringsfum er 1400 Rd. Præstegaardens Areal 42 Tdr. Land af 4⁵/₈ Td. Htt.

Grindløse Sogn, Annex til Klinte S., omgivet af dette S., Nørre-Næraa, Nørre-Høirup og Skambj S., Skovby Herred og Rategattet eller den Deel deraf, som paa Mansas Kort betegner Bogense Vinterhavn. Kirken, omtrent midt i Sognet, 1¹/₄ M. ø. for Bogense, c. 2³/₄ M. n. n. v. for Odense. Areal, 2642 Tdr. Land, hvoraf 31 Tdr. Fredskov, er bakket og Jordsmonnet af sandet og skarpruset Bonitet. Vandveien til Bogense passerer Sognets nordlige Deel. Htt. 287³/₄ Td. A. og G., ⁵/₈ Td. Skff. og ¹/₂ Td. Mff.

3 Sognet: Bjerne Grindløse med Kirke og Skole, Engeldrup, Vesterbj og Vester-Egense; Hovedgaarden Jerstrup, under Grevskabet Gyldesteen, med Htt. efter Stat. Tbv. 46⁷/₈ Td. A. og G., ⁵/₈ Td. Skff., og et Areal efter H. Bangs Amts-Beskr. af 305 Tdr. Land Ager, 80 Tdr. Land Eng, 10 Tdr. Land Mose, 22 Tdr. Land Skov og Have; Gdn. Gilbygavl og Rappegaard; Kragelunds Bind- og Vandmølle. Salt 42 G. og 58 H., hvoraf 7 G. og 23 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 611. Ligesom i Hovedsognet er Hovederhvervet Agerdyrkning og ved Siden deraf noget Fiskeri.

Sognet hører under Skovby Herreds Jurisdiction (Bogense), Odense Amtstuedistrict og Bogense Lægedistrict; 6te Bgkds. Amtets 47de Lægd. Kirken tilhører Grevskabet Gyldesteen.

Den første bekendte Eier af Hovedgaarden Jerstrup er Anders Emmichsen, der i Danske Atlas (III. S. 472) nævnes ved Aar 1588. Godset hører nu under Grevskabet Gyldesteen.

Uggerslev Sogn omgivet af Annexet Nørre-Høirup S., Nørre-Næraa, Bederslev og Skambj S. samt Lunde Herred. Kirken, omtrent midt i Sognet, 1³/₄ M. o. s. o. for Bogense. c. 2 M. n. n. v. for Odense. Areal, 1502 Tdr. Land, er temmelig jævnt med Undtagelse af Sognets østlige Side mod Bederslev S., og Jordsmonnet er i den nordlige Deel af Sognet sandet, men igrønt deels leer- og deels sandmuldet. Htt. 170³/₄ Td. A. og G.

3 Sognet: Bjerne Uggerslev med Kirke (Taarn og Hvalving),

Præstegaard og Skole, Slevstrup og Iydemark; Hovedgaarden Uggerslevgaard, under Grevskabet Gyldesteen, med Htt. efter Stat. Tbv. af 41 $\frac{1}{2}$ Td. Htt. og et Areal efter H. Bangs Amtsbeskr. af 297 Tdr. Land Ager, 1 $\frac{1}{2}$ Td. Land Eng og 15 Tdr. Land Mose. Salt i Sognet 28 G. og 31 H., hvoraf 13 G. og 25 H. udenfor Byerne.

Indvaanere: 394. Agerdyrkning er Hovederhvervet.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstuedistrict og Bogenfse Lægedistrict; 6te Vgkds. Amtets 41de Lægd. Med Annexet Nørre-Høirup een Commune. Kirken tilhører Grevskabet Gyldesteen. Præstekaldets Reguleringsfum er 820 Rd. Præstegaardens Areal 62 $\frac{1}{2}$ Td. Land af 7 $\frac{7}{8}$ Td. Htt.

Uggerslevgaard omtales allerede ved Aar 1466, da den tilhørte en Adelsmand Johan Fritle, og senere Familien Oldeland. Anna Oldeland bragte den til sin Mand Hans Norby i Midten af det 16de Aarhundrede. Det var denne noble Dame, som engang udffjeldte Biskop Niels Jespersen, medens han prædikede i St. Knuds Kirke, saa at Gudstjenesten maatte afbrydes, efterat først hendes Mand havde overfuset Biskoppen i hans Huus, fordi en uværdig Præst i Uggerslev, som denne Adelsmand havde kaldet istedetfor en anden, med hvem han havde været i Trætte, og som han derfor ligesvem havde holdt Kirken lukket for, var bleven affat — et Exempel paa Adelsens Overmod i denne Periode af vort Fædrelands Historie, hvortil man træffer mange Sideskykker. Efterat Godset var faldet til Kongen for Gjæld, solgte Frederik IV. 1719 Gaarden til Grev Gyldesteen, som lagde den under Grevskabet af samme Navn.

Nørre-Høirup Sogn, Annex til Uggerslev S., omgivet af dette, Skamby og Nørre-Næraa S., samt Skovby Herred. Kirken, sydføstlig i Sognet, 1 $\frac{1}{2}$ M. o. s. o. for Bogenfse, c. 2 $\frac{1}{2}$ M. n. n. v. for Odense. Arealet, 745 Tdr. Land, er høitliggende og har flere høie Banker, blandt hvilke Finshøi hæver sig 117 Fod over Havets Overflade. Gode muldede Jorder med Mergel og Leerunderlag. Htt. 96 Tdr. A. og G.

Sognet bestaaer af Byen Nørre-Høirup med Kirke og Kro. Salt 16 G. og 16 H., hvoraf 1 H. udenfor Byen.

Indvaanere: 191. Jordbrug er Hovederhvervet.

Sognet hører til de samme Administrativ-Inddelinger som Hovedsognet; 6te Vgkds. Amtets 49de Lægd. Kirken tilhører Grevskabet Gyldesteen.

Kirken, med Taarn, har en smuk Altertavle, malet 1846.

Skamby Sogn, det sydligste Sogn i Herredet, omgivet af Grindløse, Nørre-Høirup, Uggerslev S., Lunde og Skovby Herreder. Kirken, midt i Sognet, c. 1 $\frac{1}{2}$ M. o. s. o. for Bogenfse og 2 M. n. n. v. for Odense. Arealet, 3724 Tdr. Land, er en temmelig høitliggende jevn Flade og har noget østlig for Byen Skamby en Bante, Thorsshøi, hvorfra haves en viid Udsigt. Jordsmønnet er leermuldet og leret af fortrinlig Bonitet. Htt. 444 $\frac{3}{4}$ Td. A. og G.

3 Sognet: Byerne Skamby med Kirke, Præstegaard og Skole, Thørup, Glavendrup, Steensby, Allerup, Rodstrup med Bindebølle, Bolmerød, Bare Brøndstrup og Badstrup. Salt 68 G. og 67 H., hvoraf 3 G. udenfor Byerne.

Indvaanere: 877. Agerdyrkning er saagodtsom udelukkende Erhverv. Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction

(Odense), Odense Amtstuedistrict og Bogenfse Vægedistrict; 6te Bgkds. Amtets 51de Vægd. Sognet danner en egen Commune. Kirken tilhører Stamhuset Dallund. Sognet har et Fattighuus. Præstekaldets Reguleringssum er 1480 Rd. Præstegaardens Areal 72 Tdr. Land af 11¹/₄ Td. Htk.

Kirken i denne By, som har givet Herredet Navn, er en smuk Korskirke, bygget, som sædvanlig, i gothisk Stil med Taarn og hvælvet, og med adskillige Begravelser; den nordlige Udbygning er indrettet til Skriftestol og den sydlige bestemt til Gravcapel for Familien Blixen-Finecke til Stamhuset Dallund. Paa Kirkegaarden findes en Hvidtorn, som maaskee er den største i Danmark, og som efter Sagnet skal være plantet paa det Sted, hvor Ligene af dem, som døde under Pesten i Aaret 1350, skulle være begravede. Paa Glavendrup Mark findes en Runesteen fra den hedenfke Tid (aftegnet i det skandinavifke Literaturselskabs Skrifter for 1806, 2det Bind). I „Danmarks Historie i Hedenold“ af N. M. Petersen, III. S. 276 er Indfkriften forklaret faaledes: „Ragnhilde satte denne Steen efter Ale, Sølve Godes (Ven), en hæderlig Thegn. Ales Sønner gjorde denne Høi efter deres Fader, og hans Kone efter sin Egtemand, men Sote ristede disse Runer efter sin Herre. Thor vie disse Runer. Til (Forbandelse) den vorde, som denne Steen vælter eller hen over anden drager.“